

Malmö stad

Fastighets- och gatukontoret

Datum: 2026-03-26

Ansvarig handläggare: Shoshana Iten

Ansvarig chef och avdelning: Lars Johansson, Park- och gatumiljöenheten,
Stadsmiljöavdelningen

Uppdragsbeskrivning – nämndsbudgetuppdrag 2026

KRAFTIGT DECIMERA RÄTTFÖREKOMSTEN

Fastighets- och gatukontoret ges i uppdrag att samordna VA Syd, fastighetsägare, näringsidkare, försäkringsbranschen och Malmö stads egen verksamhet i en gemensam insats för att kraftigt decimera rättförekomsten i staden.

Planeringskommentar

Råttor orsakar skada, besvär och utgör en sanitär olägenhet. Problemet uppstår när råttorna rör sig på platser där människan inte vill ha dem, som till exempel inne i bostäder och på offentliga platser. I Malmö stads egna verksamheter är det ofta extra kritiskt att hålla råttor borta, exempelvis från förskolegårdar där små barn rör sig.

Under 2026 ska fastighets- och gatukontoret ta initiativ till att samordna de viktigaste aktörerna kring en gemensam insats för att över tid decimera rättförekomsten i Malmö. Genom att arbeta tillsammans med exempelvis VA Syd, försäkringsbranschen och fastighetsägare runt om i staden ska råttspärrar, råttbekämpning, ökad renhållning och liknande insatser kraftigt minska råttornas tillgång till bostadshus, verksamheter och offentliga miljöer.

Uppdraget följs upp i en särskild rapport i samband med delårsrapport och årsanalys.

Bakgrund

Råttor orsakar betydande skador och sanitära olägenheter när de etablerar sig i miljöer där människor vistas. Detta är särskilt kritiskt för Malmö stads allmänna platser som parker, torg och lekplatser såväl som verksamheter såsom förskolor, skolor och boenden, där barn och andra utsatta grupper rör sig dagligen. En stad där det finns tillgång till mat, boplatser och vatten skapar goda förutsättningar för råttor. Bristfällig renhållning, dålig avfallshantering,

otillräckligt tätade fastigheter och gamla avloppssystem kan också bidra till ökade populationer.

Fastighets- och gatukontoret har sedan tidigare arbetat främst med förebyggande åtgärder såsom förbättring av avfallshantering och renhållning, utbyte till rattsäker utrustning, och beteendepåverkan genom kampanjer. Riktade åtgärder på specifika platser har oftast lett till förbättringar men är resurskrävande. Förvaltningen har arbetat aktivt med råttbekämpning där förvaltningen har ansvar över mark och byggnader, framför allt genom traditionella bekämpningsmetoder såsom betesstationer och uppgrävning med fångst av råttkolonier, men även mer innovativa metoder såsom papperskorgar med inbyggda fällor och jakt med råtthundar. Förvaltningen har även arbetat i samverkansprojekt på lokalnivå, som till exempel inom Hållbara Rosengård som har lett till positiva resultat i området. För att minska problemet krävs ett samlat grepp eftersom råttor rör sig fritt inom ett område oavsett vem som äger och förvaltar marken. Därför är det viktigt att samtliga aktörer är inkluderade i arbetet för att minska råttbeståndet.

Arbetet har dock hittills i hög grad varit fragmenterat mellan olika förvaltningar och aktörer — VA Syd ansvarar för avloppssystemet, fastighetsägare för sina byggnader, privata näringsidkare för sina utemiljöer och försäkringsaktörer hanterar skadekonsekvenser.

Detta uppdrag innebär en ambitionshöjning: att samordna alla relevanta aktörer på stadsnivå för att skapa en gemensam och systematisk insats som på sikt kraftigt decimerar råttförekomsten i Malmö.

Uppdrag och syfte

FGK ska initiera och samordna ett samlat stadsövergripande arbete som syftar till att kraftigt minska råttornas tillgång till föda, boplatser och spridningsvägar i både privat och offentlig miljö. För att uppfylla syftet ska förvaltningen leda arbetet med att:

- Ta fram en handlingsplan som inkluderar tydliga mål, gemensamma arbetssätt och en långsiktig operativ struktur för det förebyggande arbete, bekämpning och uppföljning kring råttförekomster inom stadens förvaltningar och VA Syd
- Etablera modell för lokala insatser med involvering av privata fastighetsägare, näringsidkare, civilsamhället, enligt prioriterade ”rättspots”.

Avgränsningar

Uppdraget omfattar inte genomförande av enskilda fastighetsägares interna åtgärder, men förvaltningen ska ge vägledning och samverkanstöd.

Förvaltningen ansvarar inte för VA Syds operativa bekämpningsmetoder i avloppssystemet men ska säkerställa tät samordning.

Hur ska uppdraget utföras?

Arbetet kommer att bygga vidare på goda exempel och arbetssätt och ta in erfarenheter från andra städer, även Danmark. För att lyckas krävs en kraftsamling hos alla förvaltningar i Malmö med tydlig ledning. Förvaltningen ska testa arbetssättet i begränsad form under 2026. Därefter fortsätter arbetet utifrån behov och samlade erfarenheter.

Ta fram handlingsplan med långsiktig struktur

Det är viktigt att samarbetet inom staden formaliseras så att arbetet mot råttförekomsten kan hanteras på ett systematiskt sätt över tid. Det krävs en operativ struktur för det förebyggande arbete, bekämpning och uppföljning kring råttförekomster inom stadens förvaltningar där även VA Syd har en viktig roll. VA Syd äger och förvaltar ledningsnätet där många råttor bor och får alla förutsättningar för att överleva och föröka sig. Döda ledningar, ledningar som inte längre är i bruk fast fortfarande är kopplade till nätet, ger råttor möjlighet att röra sig fritt mellan ledningsnätet och marknivån. Även ledningar som leder ut till stadens mark och vattenmiljöer och grävarbete med ledningsnätet kan bidra till ökade råttförekomster i hela staden. VA Syds roll gällande avfallshantering från fastigheter, verksamheter och återvinningsstationer är viktiga aspekter att ta med i samarbetet.

Förvaltningen kommer att initiera en stadsövergripande arbetsgrupp med representanter från relevanta förvaltningar såsom serviceförvaltningen (stadsfastigheter), skolförvaltningarna, fritidsförvaltningen, miljöförvaltningen och VA Syd. En förutsättning är att berörda förvaltningar och enheter har tillsatta resurser i form av budget och personal.

Arbetsgruppen får i uppdrag att skapa ett forum för kommunikation mellan förvaltningarna så att aktuella insatser och problemområden kan hanteras och följas upp på ett effektivt sätt. För att göra arbetet mer systematiskt behöver gruppen utveckla gemensamma verktyg och rutiner för inrapportering och uppföljning som inkluderar felanmälningar, aktiva bekämpningar, förebyggande åtgärder, och prioriterade områden baserat på risk, typ av verksamhet och

förekomstgrad. Detta material ska vara tillgänglig och uppdateras löpande så att samarbete blir mer effektivt.

Arbetsgruppen ska identifiera och sedan prioritera områden i staden som är extra känsliga, publika eller utsatta.

Det kan även vara relevant att hämta in kunskap och skapa dialog med andra aktörer såsom andra kommuner, länder, och försäkringsbranschen.

Det är viktigt att öka kunskap och nå ut med rutiner till olika målgrupper inom stadens förvaltningar. Interna utbildningar ska genomföras för olika yrkesgrupper från skötselpersonal till pedagoger. Utbildningar kan utföras med material anpassat till olika målgrupper och ska inkludera både förebyggande aspekter såväl som hur aktörerna ska agera vid rättförekomster. Kommunikationsmaterial ska tas fram och spridas i olika kanaler.

Samarbetsgruppen ska träffas regelbundet och fokusera på:

- Prioriterade områden i staden med hög rättförekomst- ”rättspots”
- Delning av statistik, observationer och åtgärdsresultat
- Gemensam planering av bekämpningsmetoder och renhållningsinsatser
- Identifiering av flaskhalsar (ex. dålig avfallshantering, otätade fastigheter, öppna avloppsvägar)

Samarbetsgruppen har tydliga ansvarsområden och är kontakter in mot respektive förvaltningar. Det ska finnas en tydlig struktur för möten, åtgärdsplaner, uppföljning och kommunikation inom arbetsgruppen.

Modell för lokala insatser

I stadsdelar med stora förekomster av råttor är problemet inte bara kopplat till Malmö stads mark och verksamheter. Även om Malmö stad arbetar aktivt med förebyggande åtgärder och bekämpar med olika metoder kommer problemet att fortsätta om närliggande fastighetsägare, verksamheter och andra aktörer inte åtgärdar brister och ser till att tillgång till mat och boplatser är begränsad. En lokal grupp bestående av aktörer från prioriterade områden behöver vara med. På sikt kommer förvaltningen att etablera ett arbetssätt med representanter från relevanta aktörer beroende på geografin. Aktörerna kan inkludera:

- VA Syd (ledningsnät och avfall)
- Fastighetsägare (bostäder, industrier, restauranger etc)
- Förvaltningar på kommunen (serviceförvaltningen, grundskoleförvaltningen, miljöförvaltningen med mera)
- Lokala föreningar
- Skadedjursföretag
- Försäkringsbranschen

- Svenska kyrkan och andra trossamfund

Forumet ska arbeta utefter den framtagna modellen.

Operativa insatser i ett pilotområde baserad på modellen

Under 2026 ska ett pilotområde väljas ut där ett samlat åtgärds paket ska genomföras för att motverka problemen med råttor och andra skadedjur. Efter att åtgärds paketet har genomförts fortsätter ett aktivt och förebyggande arbete för att säkerställa att problemen inte återuppstår. Under 2026 kommer förvaltningen att fortsätta med insatser och samverkan i Hållbara Rosengård och påbörja arbetet i Nydala.

Arbetet på offentliga platser sker i nära samarbete med skadedjursföretaget och omfattar både aktiv bekämpning och förstärkt renhållning. Genom snabb hantering av riskmiljöer och tätning av strukturella brister i den fysiska miljön minskas möjligheterna för råttor att etablera sig. Renhållningen förstärks med extra städinsatser och tätare tömning av papperskorgar, och utrustningen ses över för att minska tillgången till organiskt avfall som kan locka skadedjur. Växtlighet och dolda uppehållsplatser åtgärdas, och råttspärrar installeras i avlopp för att förhindra intrång. Arbetet följs regelbundet upp för att bedöma resultatet och planera ytterligare insatser vid behov.

Kommunikationsinsatser riktas till relevanta målgrupper såsom hyresgäster, föreningar, fastighetsägare, skolpersonal, mm för att sprida kunskap och skapa engagemang i området. Samtliga aktörer inom pilotområdet ska fortsätta arbeta aktivt enligt verktyg och metoder som tas fram av arbetsgruppen.

Parallellt med piloten ska förvaltningen fortsätta och expandera arbetet kopplat till uppdragets syfte att hålla ner råttförekomsten.

Piloten ska utvärderas och samlade erfarenheter ska dokumenteras för att kunna systematiskt följa upp arbetet.

Kommunikation

Kommunikationsinsatser behövs för att:

- Informera om kopplingen mellan matrester, dålig avfallshantering, och råttförekomster
- Informera fastighetsägare, bostadsbolag och näringsidkare om rekommenderade åtgärder och krav.
- Förklara insatser i stadsmiljön för Malmöbor,
- Utbildningsmaterial till interna verksamheter, samt stödmaterial till genomförandet av åtgärder (instruktioner, faktablad, rutiner).

Kommunikationen ska samordnas med förvaltningens kommunikatörer och användas strategiskt för att främja förändrat beteende hos både verksamheter och allmänhet.

Bemanning av uppdraget

- Uppdraget kräver arbetsinsats från skadedjurssamordnare.
- Extra resurs kan behövas för datainsamling och uppföljning.
- Extra resurs kan behövas från kommunikatör.
- Kommunikatör
- IT/GIS för datainsamling
- Berörda förvaltningar behöver ha tillsatta resurser

Tidplan (uppföljning)

28/9	Tekniska nämnden, delårsrapport 2026
14/12	Muntlig presentation i tekniska nämnden eller tekniska nämndens arbetsutskott
Feb 2027	Uppföljning i Årsanalys inklusive slutrapport